

СТАНОВИЩЕ

на

проф. д-р Валентин Атанасов Спиридонов

катедра „Нова и Най-нова обща история”

Исторически факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”

относно дисертационния труд на **Любомир Цветанов Кръстев**

за присъждане на образователната и научна степен „**ДОКТОР**“

Научна област: **2.Хуманитарни науки**

Професионално направление: **2.2. История и археология**

Научна специалност: **Нова и най-нова обща история**

Факултет: **Исторически**

Катедра: **Нова и съвременна история**

Университет: „**Св. Климент Охридски**”

Тема на дисертацията:

„Наполеон Бонапарт в британското обществено мнение, 1796-1815 г.“

Депозираната за рецензия дисертация е първото цялостно изследване на поставения проблем в нашата историография. Тя се вплита в достиженията на наличните чуждестранни изследвания и ги продължава, надгражда, доразвива. В тази посока трябва да отбележа, че са открити, интерпретирани и въведени в научен оборот редица неизучени, малко известни или пренебрегвани досега източници и факти.

Разработената тема е интердисциплинарна и изисква много добро познаване на европейската политическа, икономическа и военна история от

края на XVIII и началото на XIX, на чиито фон се разглежда формирането на обществените настроения в Англия, както и познания и най-вече умения да се тълкуват малко използвани от професионалните историци източници като памфлети, сатирични текстове, карикатури. Последните са един все още незаслужено пренебрегван в нашата историография исторически извор и се надявам тази дисертация да даде тласък за следващи подобни разработки. Карикатурата има своето място в изследванията по история, защото е автентичен документ, пресъздаващ, макар и пречупен през погледа на автора, основни проблеми от миналото, информира ни за обществените настроения и позиции. По дефиниция тя е изкуствено представяне на лица, събития или предмети в изобразителното изкуство в изопачен вид, като се подчертават най-често отрицателните качества, за да бъдат те осмислени или бичувани от обществено-политическо гледище. Въздействието и е следствие на съзнателното преекспониране от автора на характерни черти на изображението, преувеличението трябва да е максимално, но обектът да остава разпознаваем. Като визуална форма на сатира карикатурата се възприема много бързо от реципиента. За разлика от текстовите материали при нея е достатъчен само един поглед, а често е разбираема и за неграмотните – не винаги е допълнена с текст. Може да се заключи, както ни убеждава изследването на колежата Кръстев, че символиката ѝ я прави по-достъпна до масите, по-въздействаща, заради преекспонираните визуални похвати, и че играе основна роля при формиране на обществено мнение в Англия по време на Наполеоновите войни. В тази връзка ще допълня, че Любомир Кръстев притежава умения да тълкува различни по вид източници на информация – освен „конвенционалните“ за историческата наука писмени свидетелства, тук се интерпретират образи, символи и художествени похвати, използвани в изобразителното изкуство и в сатирата.

Структурно дисертацията се състои от Увод, три глави, всяка от които съдържа по шест параграфа, Заключение, Библиография и Приложения. Общият обем на дисертационния труд е 341 стандартни машинописни страници.

Във Въведението докторантът запознава читателя с предмета на своето изследване, откроява акцентите в него, обосновава географския и хронологичен обхват на темата, дефинира изследователската си цел и задачи, излага приложената методология и обобщава накратко собствените си научни приноси по темата. Направен е аналитичен историографски преглед, в който Любомир Кръстев изтъква приносите на отделни изследователи по свързани с дисертационната тема проблеми или подлага на критика техни изводи, мнения, оценки.

Накратко: Въведението изпълнява предназначението си и включва всички задължителни за една дисертация съставки. Освен това в него са изложени разсъжденията на младия колега по отношение на мотивите за избор на темата, както и аргументите за нейната актуалност.

Нямам съществени бележки и относно същинската част на изследването. Подредбата на отделните глави и параграфи е удачна и съобразена с основните етапи в англо-френските отношения по време на Френската революция и управлението на Наполеон Бонапарт. Любомир Кръстев умело позиционира научния си проблем в сложна смесица от отделни истории: запознава ни с нюансите в обществените нагласи в английската столица и провинция; обяснява различията в настроенията на населението на Англия, Шотландия и Ирландия; разкрива вътрешнопартийната борба между виги и тори, в т.ч. и на техните фракции, и мотивите да застъпват конкретно про или антифренско гледище; запознава ни с политическата ориентация и популярност на различните печатни издания на

Острова; описва въздействието на даден публицистичен или художествен материал върху населението; представя използваните за пропагандни цели образи, символи, внушения и художествени похвати.

Постигнатият резултат е убедителна многопластова картина на еволюиращия образ на Наполеон Бонапарт сред различните слоеве на английското население. Налице е сериозно научно изследване на един от първите опити в света дадена държава целенасочено да води системна пропаганда срещу външен враг с цел да сплоти собствения си народ и да „демитологизира“ противника. А че държавно организираната пропаганда може да бъде е страшно оръжие, го доказва ХХ век със световните войни и с тоталитарните режими. И понеже първата жертва на всяка пропаганда е истината, Любомир Кръстев правилно заключава, че британците не гледат обективно на Наполеон Бонапарт: „Образът му завинаги остава натоварен с крайни оценки, а историческата личност Наполеон остава в голяма степен непозната” (с. 253).

За уменията на докторанта да обобщава и концептуализира конкретен научен проблем е достатъчно да се прочете заключението на дисертацията. Тук в най-синтезиран вид са видими и научните приноси на колегата Кръстев и, за да не ги приповтарям, потвърждавам, че приемам формулираните от него аргументи и констатации. Специално държа да отбележа удовлетвореността ми от приложения статистически подход в обработката на публицистичните материали и графичното онагледяване на съответните данни и изводи.

Налице е един научен труд с редица достойнства. Освен вече споменатите бих добавил възможността на младия колега да използва научна литература на няколко чужди езици, коректното посочване на ползваните заглавия, често повече от едно по даден проблем – доказателство

за широката начетеност на докторанта, умението му да представя фактите и изводите увлекателно и логично, да пише разбираемо, майсторски да съчетава основното изложение с допълващата информация на бележките под линия.

Сред препоръките, които биха могли да се отправят към докторант Кръстев е убеждението ми, че в българската историческа литература е необходимо срещаните за пръв път в текста имена на политици, военни, изследователи и други личности да не се изписват съкратено. Ще ми се и да чуя неговия отговор защо в историографската справка липсва изследване на неговия научен ръководител – водещ наш изследовател на Френската революция. Ако пък публикува дисертацията си, стъпка която насърчавам, ще трябва да разшири текста с допълнителни обяснения за широката читателска аудитория на използвани факти, процеси, символи и личности, които за неспециалистите са по-малко или напълно непознати – напр. Джон Бул, Джон Тар и т.н.

В заключение потвърждавам, че дисертацията отговаря на високите стандарти за придобиване на научни степени, възприети от колегите в СУ „Св. Климент Охридски“. Нямам съмнения относно нейната оригиналност и напълно основателно ще подкрепя присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ на Любомир Цветанов Кръстев, както и ще предложа на останалите членове на уважаемото научно жури също да гласуват положително.

27 декември 2016 г.

Велико Търново

проф. д-р Валентин Спиридонов